

Kris Tavernier

God spreekt weer

'In het tweede jaar van koning Darius, in de zesde maand, op de eerste dag van de maand, kwam het woord van de Heere, door de dienst van de profeet Haggai, tot Zerubbabel, de zoon van Sealthiël, landvoogd van Juda, en tot Jozua, de zoon van Jozadak, de hogepriester: Zo spreekt de Heere van de legermachten: Dit volk zegt: De tijd is nog niet gekomen, de tijd om het huis van de Heere te herbouwen'.

Haggai 1:1-2

Zeventig jaar ballingschap had Gods volk achter de rug (vgl. 2 Kron. 36:21). Ondertussen waren ze alweer zo'n vijftien jaar terug in het Beloofde Land en in Jeruzalem. Maar nog steeds hadden ze geen woord van God gehoord. Dat kwam niet omdat God hen vergeten was. Hij had er immers Zelf voor gezorgd dat het volk kon terugkeren naar het land (Ezra 1). Vol goede moed hadden ze het altaar weer opgericht en waren ze begonnen om de fundamenten van de tempel te herstellen (Ezra 3). Maar toen kwam er tegenstand en ze bezweken hieronder (Ezra 4). Dertien jaar lang veranderde er niets in hun toestand. Daar waren ze zelf verantwoordelijk voor, dat is waar. Maar laat ons niet te hard zijn in ons oordeel. Zouden wij het beter hebben gedaan? En dan staat het volk opnieuw bij de ruïnes van de tempel. Zerubbabel de landvoogd en Jozua de hogepriester zijn er; en nog meer Joden tot wie Haggai zich kan richten (Hag. 1:12). De tempel was nog steeds niet herbouwd. Ze wisten wel dat ze zelf gefaald hadden, maar ja, het was nu eenmaal zo. Bovendien waren de oogsten de laatste jaren tegengevallen (Hag. 1:6, 9, 11; 2:17-20). Er dreigde hongersnood. Ten diepste hadden ze maar één vraag in hun gedachten: 'Is God ons vergeten?' Het boek Haggai begint met antwoord te bieden op die vraag.

Koning Darius

De tijdsaanduidingen in het boek Haggai (en de andere bijbelboeken na de Babylonische ballingschap) volgen de regeringsjaren van de heidense Perzische koningen (Hag. 1:1; 2:1, 11; vgl. o.a. Ezra 1:1; 4:24; Neh. 2:1; Zach. 1:1, 7). In de tijd van Haggai was dit koning Darius. De eerste datering in het boek Haggai, de jaar-maand-dag datering, was de officiële Babylonische en Perzische manier van dateren. De tijdsaanduidingen onderstrepen dat het volk zich bevindt in de Lo-Ammi tijd (= niet-Mijn-volk, Hos. 1:9), de tijden van de volken (Luk. 21:24; vgl. Dan. 2:37). God treedt niet meer openlijk op voor Zijn volk, maar gebruikt heidense koningen om Zijn plannen ten uitvoer te brengen. Het volk moest terugkeren naar het land. Jeruzalem, het altaar en de tempel moesten worden herbouwd, de muren en de poorten moesten worden hersteld. Telkens opnieuw gebruikte God hiervoor de Perzische koning, die op dat moment regeerde: resp. Kores (altaar en fundament tempelhuis), Darius (tempelhuis) en Arthahsasta (tempelcomplex en stad) (Ezra 6:14).

De ontrouw van het volk en de Babylonische ballingschap hebben er niet toe geleid dat Gods plannen en raadsbesluiten teloor gingen. Na de ballingschap gaat God andere en nieuwe wegen. Op een verborgen manier is Hij volop aan het werk, en daarbij staat alles en iedereen Hem ter beschikking. Hij is immers de Heere van de hemelse legermachten (Jahweh ts'vaoth). Zo stelt Hij Zichzelf voor aan het volk in dit hele boek, en uitdrukkelijk ook aan het begin ervan. De eerste uitgesproken zin is: 'Zo spreekt de Heere van de legermachten' (Hag. 1:2). Het is een officiële proclamatie van Zijn gezag en Zijn Persoon (vgl. Ezra 1:2; 7:12).

Dat betekent dat Hij Zijn gezagsgebied niet slechts in de hemel heeft. Hij regeert ook – momenteel nog op verborgen wijze – over de aarde. Want Hij is ook de Heere van heel de aarde (Zach. 6:5). Zijn wil gebeurt in de hemel, maar evenzeer op de aarde; zoals de Heer Jezus het zegt in Zijn gebed (Matt. 6:10). God regeert vanuit de hemel, zowel over de hemel als over de aarde. Dat was vertroostend en bemoedigend voor het volk van God, dat werd overheerst door het wereldrijk van de Perzen. Maar God hield daarbij alles in Zijn hand. Hij had het goede voor met Zijn volk, en Hij gebruikte de wereldheerser van die tijd om dit te volbrengen. Door Zichzelf als de Heere van de hemelse legermachten voor te stellen, liet God Zijn volk weten dat Hij regeerde – ook al was het in een verborgen vorm. Aan het einde van het boek wordt er vooruitgekeken naar de openlijke heerschappij van de Messias (Hag. 2:21-24).

Ook de gelovigen vandaag mogen weten dat God alles in Zijn hand heeft. Soms kunnen de omstandigheden er totaal anders uitzien. Toch heeft de Almachtige alles onder controle, en wij moeten leren vooruit te kijken naar de tijd waarin God alles zal herstellen, alle tranen zal drogen en alles onder Zijn zegenrijke regering zal brengen. Laten wij nu in onze tijd het gebed van Christus toepassen op ons eigen leven: dat Gods wil mag gebeuren in ons leven en dat Hij Meester mag zijn van ons hart.

Het woord van de Heere door de profeet Haggai

Dan, na ongeveer vijftachtig jaar (70 jaar ballingschap en ongeveer 15 jaar terug in het land), was er weer een woord van de Heere in Jeruzalem (en dat sinds Jeremia; Daniël en Ezechiël spraken wel tijdens de ballingschap, maar waren niet in het land). Haggai kwam weliswaar met scherpe aanklachten, maar het betekende toch dat God opnieuw met het volk bezig was. God had hen getuchtigd, maar niet losgelaten. God had hen verstrooid, maar ook opnieuw teruggebracht. God had gezweven, maar nu sprak Hij weer!

God had geen punt gezet achter de geschiedenis van Zijn volk. Hij stuurde de profeet Haggai om tot het volk te spreken, de eerste profeet sinds lange tijd in het land. In het boek Haggai wordt er dan ook veel nadruk op gelegd dat Haggai een profeet van de Heere was en het woord van de Heere sprak (1:1, 3, 12; 2:2, 11). Tevens was er voor het eerst na lange tijd weer een spreken van God *in het land*, en daarop wordt ook de nadruk gelegd. Vijfentwintig keer in slechts twee hoofdstukken staat er een of andere uitdrukking om aan te geven dat de profetie woorden van de Heere zijn ('kwam het woord van de Heere', 'luidt het woord van de Heere', 'zo zegt de Heere'). Dit wordt samen nadrukkelijk genoemd in Haggai 1:13, waar sprake is van de bode van de Heere en de boodschap van de Heere. God voorziet Zijn volk van een boodschapper én van een boodschap. Een boodschapper zonder boodschap heeft niets te vertellen. Een boodschap zonder boodschapper kan niet worden verteld.

Dat zal toch wel een verademing geweest zijn voor het volk. Weliswaar gaat de eerste aanklacht van God over Zijn huis, dat er nog steeds verwoest bij lag. Maar het betekende evenzeer dat God Zijn huis opnieuw in hun midden wilde hebben. Wat een mooie illustratie van wat Paulus aan Timotheüs schrijft: 'Als wij ontrouw zijn, Hij blijft getrouw. Hij kan Zichzelf niet verloochenen' (2 Tim. 2:13). Dat geldt ook voor Israël. Verderop in het boek Haggai zal God onderstrepen dat Hij met het overblijfsel is. Daarbij wijst Hij op het verbond dat Hij met het volk heeft gesloten

toen Hij het als Zijn volk had aangenomen (Hag. 2:6). Hij blijft ondanks alles trouw aan Zijn volk. Hij is immers Jahweh voor hen.

Zerubbabel en Jozua

Zerubbabel was de landvoogd in Jeruzalem. Hij was in Babel geboren, en zijn naam betekent heel toepasselijk: 'nakomeling van Babel, spruit van Babel'. Zijn overgrootvader was koning Jechonja (= Jojachin), die als achttienjarige naar Babel werd gebracht (2 Kron. 36:9-10). De zoon van Jechonja heette Assir. Deze had meerdere zonen, waaronder Sealthiël en Pedaja (1 Kron. 3:17-18). Volgens 1 Kronieken 3:19 was Zerubbabel de zoon van Pedaja. Toch wordt hij gewoonlijk beschouwd als een zoon van Sealthiël (Hag. 1:1, 12, 14; 2:3; Ezra 3:2, 8; Neh. 12:1; Matt. 1:12, Luk. 3:27). Wellicht is de oplossing voor dit probleem gelegen in het leviraatshuwelijk (Deut. 25:5-6), waarbij Pedaja een zoon heeft verwekt bij de weduwe van Sealthiël (die dan zonder zoon moet zijn gestorven), waardoor hun eerste zoon als de nakomeling van Sealthiël werd beschouwd en deze nageslacht kon hebben. Belangrijk is dat Zerubbabel in Mattheüs 1 en Lukas 3 vermeld staat in het voorgeslacht van de Heere Jezus, en in 1 Kronieken 3 als een nakomeling van David. Hij had dus koninklijk bloed en vertegenwoordigde het koningschap.

De naam Jozua betekent: 'Jahweh redt'. Zijn vader Jozadak (d.i. 'Jahweh is rechtvaardig') werd meegevoerd in de ballingschap (1 Kron. 6:15). Jozua was een rechtstreekse afstammeling van Aäron, en bijgevolg de rechtmatige hogepriester. God heeft in Zijn voorzienigheid meteen bij de eerste terugkeer van het volk uit Babel gezorgd dat er zowel een vertegenwoordiger van het koningschap als van de hogepriesterlijke lijn aanwezig waren. Hij deed dit door hun geest op te wekken (Ezra 1:5). In de tijd van Haggai zou de Heere opnieuw hun geest opwekken (Hag. 1:14), deze keer om een nieuw begin te maken met de herbouw van de tempel.

Het was aan Gods initiatief en aan Zijn voorzienigheid te danken dat het volk was teruggekeerd. Hij wekte eerst de geest van koning Kores op (Ezra 1:1). Deze gaf verlov aan het volk om terug te keren (vs. 3), en hij beval dat degenen die dat deden materieel ondersteund moesten worden door hun burens (vs. 4, 6). En de koning gaf zelf het gerei van de tempel terug (vs. 7-8). Nu stuurde God de profeet Haggai en straks ook de profeet Zacharia. Wanneer God een werk wil laten doen, zorgt Hij ook voor de mensen en de middelen ervoor.

Zerubbabel en Jozua werden door Haggai (lees: door de Heere) in het bijzonder aangesproken; zij traden immers op als de leiders van het teruggekeerde overblijfsel. Zij hadden het initiatief genomen bij het herstel van het altaar (Ezra

3:1-3), en daarna bij de herbouw van de tempel (vs. 8). Door tegenstand was dat werk stil komen te liggen. Als de leiders van het volk droegen zij daarbij een grotere verantwoordelijkheid. Maar in Zijn genade ging God opnieuw aan de slag met deze twee leiders.

De nieuwemaansdag

Het eerste optreden van Haggai vond plaats op een nieuwemaansdag (vgl. Num. 10:10; Ezra 3:5; Jes. 1:14b; Hos. 2:10). Hij spreekt namelijk op de eerste dag van de maand. Dat wordt expliciet vermeld, omdat het van bijzondere betekenis is. Het begin van het optreden van de profeet Zacharia daarentegen is niet zo gedetailleerd (Zach. 1:1), en daar wordt de dag niet vermeld. Bij Haggai wel: het was een nieuwemaansdag. Bijgevolg was er meer volk in de stad dan anders, en was een groot deel van hen verzameld. De eerste dag van de maand was bedoeld als een dag van blijdschap. Op elke eerste dag van de maand was er een samenkomst bij het huis van God (Num. 10:3). Die samenkomst diende om het volk in gedachtenis te brengen bij God!

Kennelijk was op zijn minst een deel van het volk toen samengekomen, want Haggai kon hen toespreken. Daar stond het volk dus verzameld bij de puinhopen van de tempel. Treffend gebruikte God juist dit moment om weer tot het volk te gaan spreken. Het was een moment waarop het volk zich afvroeg of God nog wel aan hen dacht! Dit accentueert nog eens de bemoediging die het volk hier krijgt, want God dacht zeker nog aan hen. Hij was hen niet vergeten. Met deze positieve en bemoedigende boodschap begint het boek Haggai. Hoe goed is de timing van God. Hij zou hen aanklagen dat ze Zijn tempel verwoest lieten liggen en alleen met hun eigen huizen bezig waren. Sterker nog, dat zij helemaal niet aan Hem dachten en zich niet tot Hem hadden gewend (Hag. 2:18). Maar eerst en vooral laat Hij het overblijfsel weten dat Hij wel aan hen is blijven denken! Dat mogen de gelovigen van vandaag ook steeds vasthouden.